

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: <u>IV/1065-0/2014</u>	
Az Alkotmánybíróság részére	
Erkezett: <u>2014 MÁJ 30.</u>	
A Fővárosi Törvényszék útján	Példány: <u>1</u>
	Kezelőiroda: <u>60</u>
Tisztelt Alkotmánybíróság!	Melléklet: <u>3</u> db

TÉNYNYILVÁNÍTÁS

2014.05.30.

3 IV. körlet

MELLÉKLET 2 KÖZTÜK lsh

FŐLAPJSTEN UTÓRATON 24827/07

Alulírott **[REDACTED]** meghatalmazott jogi képviselőm útján **[REDACTED]** az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) elsődlegesen a 26. § (1) bekezdése alapján, másodlagosan a 27. § alapján

alkotmányjogi panasszal

fordulok a T. Alkotmánybírósághoz a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.269/2013/5. számú ítélete kapcsán, és kérem a T. Alkotmánybíróságot, hogy elsődlegesen az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.) 199. § (1) bekezdését semmisítse meg az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján, illetve másodlagosan a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítéletének alaptörvény-ellenességét állapítsa meg és semmisítse meg azt az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján. A jogszabály, illetve a döntés következtében a panaszosnak sérült az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltósághoz fűződő joga, és a IV. cikkben biztosított szabadsághoz és személyes biztonsághoz fűződő joga.

Tényállás

A panaszost 2006. április 11. napján sürgősségi kényszergyógykezelésre szállították a rendőrség közreműködésével. A sürgősségi gyógykezelés elrendelésére az Eütv. 199. § (1) bekezdése alapján került sor, amely szerint *ha a pszichiátriai beteg közvetlen veszélyeztető magatartást tanúsít, és ez csak azonnali pszichiátriai intézeti gyógykezelésbe vétellel hátritható el, az észlelő orvos közvetlenül intézkedik a beteg megfelelő pszichiátriai intézetbe szállításáról. A beteg beszállításánál szükség esetén a rendőrség közreműködik.* Az alapügy II. rendű alperese volt a panaszos kezelőorvosa, aki személyes vizsgálat nélkül állította ki a beutalót. Az Eütv.-ben előírt „észlelésre” nem közvetlen vizsgálat alapján került sor, hanem a panaszos ideiglenes gondnoka tájékoztatta a beutaló kiállítását megelőzően több mint egy héttel (2006. április 3-án) a kezelőorvost arról, hogy a panaszos agresszíven viselkedik. (Az ideiglenes gondnok erről szintén csak hallomásból értesült.) Az alkotmányjogi panaszt megelőző polgári perben az I. rendű alperes Gyámhivatal felelősségét elsőfokon megállapította a Fővárosi Bíróság. A másodfokú eljárás elsődlegesen arra irányult, hogy az Ítéltábla állapítsa meg a II. rendű alperes orvos felelősségét, amiért a sürgősségi gyógykezeléshez úgy állított ki beutalót, hogy nem vizsgálta meg a felperest.

Alapjogi érvek

Álláspontunk szerint az Eütv. 199. § (1) bekezdése nem felel meg az Alaptörvény alábbi rendelkezéseinek, miszerint:

II. cikk

Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

IV. cikk

(1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.

0.3. 317

(2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.

Az Alaptörvény I. cikke (3) bekezdésének megfelelően:

„Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

A szükségességi-arányossági tesztet a Tisztelt Alkotmánybíróság működésének kezdete óta alkalmazza. Az általános jogkorlátozási tesztet a 2/1990. (II. 18.) AB határozathoz fűzött, Sólyom László által jegyzett különvélemény fogalmazta meg először. Eszerint nemcsak az alapvető jog korlátozásának nem csak a célját, de mértékét is vizsgálni kell.

„Egy alapvető jog korlátozásának alkotmányosságához [...] nem elég, hogy egy másik alapvető jog és szabadságérvényesítése és védelme érdekében történik. Az állam csak akkor nyúlhat az alapvető jog korlátozásának végső eszközéhez, ha a másik jog védelme vagy érvényesülése semmilyen más módon nem érhető el, és a korlátozás csak olyan mértékű lehet, amennyi ehhez feltétlenül szükséges. A személyi adatok megkövetelése az ajánlószevénen attól függően alkotmányos vagy alkotmányba ütköző, hogy azok mindegyike elengedhetetlen volt-e a jelölés törvényességének ellenőrizhetőségéhez.”

A T. Alkotmánybíróság a továbbiakban is következetesen tartotta magát a fentiekben megfogalmazott alapelvhez, melyet későbbi határozataiban¹ megerősített. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha másik alapvető jog vagy szabadságvédelme, vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát szükséges, hogy a korlátozás megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni.

A jogalkotó az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe foglalta az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata által kialakított szükségességi-arányossági tesztet. Ennek értelmezéséhez fontos hangsúlyozni azt is, hogy a T. Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybíróági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.

A T. Alkotmánybíróság által kidolgozott szükségességi-arányossági tesztnek az egészségügyi ellátás során történő jogkorlátozás során is érvényesülnie kell. Az Eütv. is hasonló elvet fogalmaz meg:

2. § (1) Az egészségügyi szolgáltatások és intézkedések során biztosítani kell a betegek jogainak védelmét. A beteg személyes szabadsága és önrendelkezési joga kizárólag az egészségi állapota által indokolt, e törvényben meghatározott esetekben és módon korlátozható.

Álláspontunk szerint a pszichés állapot zavarával indokolt (ún. közvetlen veszélyeztető magatartás) sürgősségi gyógykezelés elrendelése a személyi szabadságot és az emberi méltósághoz való jogból származó önrendelkezési jogot jelentősen korlátozó intézkedés. A hasonló jogkorlátozásoknak nem lehetnek önkényesek, arra csak az alkotmányos keretek között kerülhet sor, a korlátozására ezért csak az alapjogok védelmét megfelelő szintű garanciális szabályokat tiszteletben tartó eljárás keretében van lehetőség. Véleményünk szerint a közvetlen veszélyeztető magatartás megállapítása és ennek alapján a jogkorlátozás elrendelése csak közvetlen észlelés során történhet, e garanciális követelménynek érvényre

¹ 879/B/1992. AB határozat, ABH 1996, 397, 401

kell jutnia. Alaptörvény-ellenes, hogy az Eütv. nem szabályozza az észlelés módját és formai követelményeit, sőt az észlelés közvetlen, személyes voltát sem követeli meg. Ezen véleményünkkel összhangban korábban a Kúria is elvi döntést hozott.²

A T. Alkotmánybíróság a 905/B/2003. számú határozatában az alábbiak szerint foglalt állást:

„Az Alkotmánybíróság a pszichiátriai betegekkel kapcsolatos törvényi rendelkezések vizsgálata során fogalmazta meg, hogy az Alkotmányban rögzített jog érvényesülése vizsgálható valamennyi a személyi szabadságot valóban érintő – állami intézkedés alkotmányossági megítélésakor.” A bíróság fent idézett határozatában kifejtette, hogy a pszichésen zavart emberek személyi szabadságának korlátozására vonatkozó jogszabályok alkotmányossága „a korlátozás okai, a korlátozás módja (annak arányossága), továbbá a közbeiktatott eljárási garanciák együttes figyelembe vételével ítéhető meg.”³ Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította: ha a törvényi szabályozás csupán az elvont alkotmányossági mércét ismétli meg, ez önmagában nem felel meg a szabadságkorlátozást lehetővé tevő törvénnyel szemben támasztott alkotmányossági kritériumoknak.⁴ Kifejtették a bírák továbbá, hogy: a korlátozásra vonatkozó tartalmaznia kell a korlátozás okát, **meg kell határozni az adott korlátozási formának megfelelő eljárást.** Meghatározó jelentőségüként emelték ki többek között a szabadságelvonás indokoltságát, valamint az érintett **személy jogai gyakorlásának biztosítását** továbbá a jogtalan szabadságelvonás esetére nyújtott **jogorvoslati jog** és egyéb jogkövetkezmények meghatározását és azok **megfelelőségét.**

Álláspontunk szerint a sürgősségi gyógykezelés vonatkozásában az Eütv. **csak az általánosság szintjére szorítkozik**, mivel elmulasztja kimondani a közvetlen veszélyeztető állapot megállapításának garanciális szabályait, így azt, hogy a távolból, előzetes megfigyeléseken alapulva nem bírálható el. Természetesen a helyzet jellegéből adódóan hosszas mérlegelésre és szakértői vélemény kiállítására nincsen lehetőség, de súlyosan aggályos, hogy a jelentős alapvető jogkorlátozásra az érintett közvetlen megfigyelése nélkül, kvázi „bemondásra” is sor kerülhet. További mérlegelendő szempont, hogy ugyan az Eütv. szoros határidőkhöz köti a beszállítás indokoltságának bírói felülvizsgálatát – az érintett még így is négy napon keresztül (24 órán belül kell értesíteni a bíróságot, amely 27 órán belül dönt) súlyosan korlátozva lehet indokolatlanul is személyes szabadságában, és egészségügyi önrendelkezési jogát korlátozva tudatát súlyosan befolyásoló szerek hatása, és akár fizikai korlátozó intézkedés (kikötözés) lehet tartani.

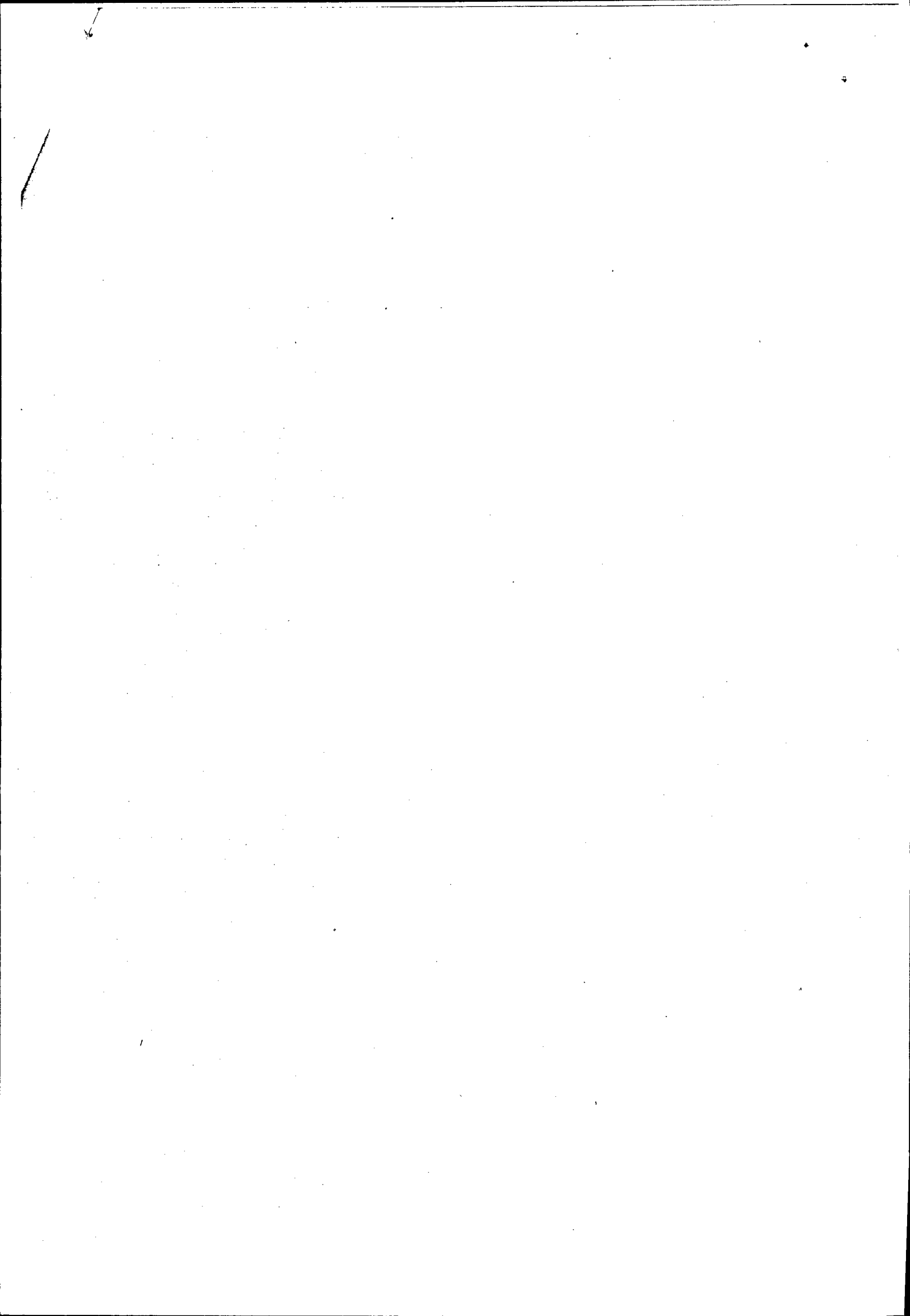
Elsődleges kérelem

A panaszos álláspontja szerint az Eütv. 199. § (1) bekezdése nem követeli meg az orvosoktól, hogy közvetlen észlelésen alapuljon a beteg pszichiátriai intézetbe szállításáról szóló döntése. A „közvetlenség” követelménye kizárólag az intézkedésre vonatkozik, nem az állapot észlelésére. A törvény nyelvtani értelmezése mellett ezt az olvasatot támasztja alá a Fővárosi Ítéltábla indoklása is, miszerint „[k]étségtelen az, hogy a kezelőorvos a vonatkozó etikai szabályok alapján egy adott betegre vonatkozóan akkor tud megalapozott véleményt adni, ha őt megvizsgálja.(....) Mindennek alapján egy etikai szabályszegés, a közvetlen személyes vizsgálat hiányában kiállított orvosi szakvélemény, pszichiátriai intézetbe szóló, beutaló nem alapozza meg sem az emberi méltóság, sem az egészséghez való jog, valamint a személyi szabadsághoz való jog megsértését sem.” Ez a megfogalmazás burkoltan azt is tartalmazza, hogy a közvetlen (ie. személyes) vizsgálatot csak etikai szabályok írják elő, az Eütv. 199. § (1) bekezdése csak

² 1/2012. számú polgári elvi határozat: EBH 2012. P.1.

³ ABH 2000, 241, 270

⁴ ABH. 2000, 241,273

Fővárosi Törvényszék útján

T. Alkotmánybíróság!

panaszos

Képv.:

Tivadar
véd
Tátra p.

alkotmányjogi panasza

Fővárosi Ítéltábla
2.Pf.21.269/2013/5. számú
ítélete kapcsán

